

Bijlagen

Bijlage I: Verklarende woordenlijst

Arbo	Arbeidsomstandigheden
Broeikasgas	Gas dat bijdraagt aan de vorming van een isolerende laag om de aarde, waardoor deze opwarmt. De belangrijkste broeikasgassen zijn: waterdamp, koolzuurgas, methaan, distikstofoxide en gechloreerde koolwaterstoffen.
CH ₄	Methaan; de belangrijkste component van aardgas.
CO	Koolmonoxide; komt vrij bij onvolledige verbranding.
CO ₂	Kooldioxide of koolzuurgas; komt vrij bij volledige verbranding van brandstoffen.
CO ₂ -equivalentemissie	CO ₂ - en CH ₄ -emissies kunnen met behulp van de zogeheten Global Warming Potential (GWP) worden omgezet in een maat voor het versterkte broeikaseffect, de zogenaamde CO ₂ -equivalentemissie. De GWP voor CO ₂ wordt op 1 gesteld en de GWP voor CH ₄ op 23.
Collective defined contribution pensioenregeling	Een pensioenregeling waarbij de werkgever een bepaald percentage van de loonsom of de som van pensioengrondslagen beschikbaar stelt om de pensioenkosten voor alle werknemers te financieren.
ENTSOG	ENTSOG, de European Network of Transmission System Operators for Gas, heeft tot doel om samenwerking tussen landelijke transmission system operators (TSO's) in Europa te bevorderen en te faciliteren.
Frequentie-index	Maat voor de veiligheid; het aantal ongevallen met verzuim per 100 medewerkers.
Groen gas	Groen gas is biogas dat is opgewerkt tot aardgaskwaliteit.
HFK's	Fluorkoolwaterstoffen; wordt vooral als koelmiddel gebruikt.
IPPC	De Integrated Pollution Prevention and Control (IPPC)-richtlijn is gericht op geïntegreerde preventie en bestrijding van milieuverontreiniging. De IPPC-richtlijn verplicht de EU-lidstaten om emissies naar water, lucht en bodem (inclusief maatregelen voor afvalstoffen) van grote bedrijven en van de intensieve veehouderij te reguleren.
ISO	International Standardisation Organisation; een organisatie die internationale normen vaststelt.
Koolwaterstoffen	Groep chemische stoffen die bestaan uit koolstof en waterstof.
LNG	Liquefied Natural Gas (vloeibaar aardgas).
NO _x	Verzamelnaam voor stikstofoxidegassen. Deze gassen komen vrij bij alle verbrandingsprocessen en dragen bij tot verzuuring van de atmosfeer.
Odorant	Geurstof die uit veiligheidsoogpunt aan het van nature reukloze aardgas wordt toegevoegd.
Olympus	Registratiesysteem voor het vastleggen van compressorgegevens.
Reportables	Ongevallen gevolgd door verzuim, medische handelingen, vervangend werk of dodelijke slachtoffers.
Wobbe-index	Het is een maat voor de uitwisselbaarheid van verschillende gassen op een bepaalde brander. Het geeft de verhouding weer van de verbrandingswaarde of calorische waarde van het gas en van de vierkantswortel uit de relatieve dichtheid van het gas.

Bijlage II: Verslaggevingsprincipes

Verslaggevingsbeleid

Bij dit verslag hebben we zoveel mogelijk de Transparantiecriteriën van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie gevolgd. Het verslag is opgesteld volgens de Criteria 2014. In het verslag worden ook de GRI-richtlijnen toegepast op level C.

We rapporteren over de meest relevante prestatie-indicatoren die voortvloeien uit onze strategie. De aspecten die rechtstreeks van invloed zijn op de realisatie daarvan zijn in dit verslag opgenomen. Daaronder vallen indicatoren op het gebied van financiën, gezondheid, veiligheid, milieu en duurzaamheid. De gegevens voor het onderdeel milieu zijn zoveel mogelijk in een meerjaren perspectief geplaatst om de ontwikkeling zichtbaar te maken. Het verslag is bedoeld voor al onze stakeholders, zowel intern als extern. Het verslag wordt beschikbaar gesteld op onze website. Vanuit milieuoogpunt wordt het verslag in principe alleen digitaal gepubliceerd; op verzoek kan een gedrukte versie worden ontvangen. De gehanteerde begrippen in dit verslag worden in een bijlage toegelicht.

Verslaggevingsproces

Bij het verslaggevingsproces worden zowel interne als externe bronnen geraadpleegd, waaronder bijvoorbeeld handboeken, managementinformatiesystemen en gegevens van derden.

Bij het verkrijgen van de basisgegevens voor dit verslag worden alle afdelingen betrokken die eindverantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de speerpunten van ons beleid. Dat betreft globaal de afdelingen Veiligheid, Financiën, Personeelszaken, Communicatie en Public Affairs, zowel in Nederland als in Duitsland. Zij leveren intern geconsolideerde gegevens aan. Het verslag wordt gecontroleerd door een externe deskundige partij. Het verslag wordt goedgekeurd door de Executive Board.

Reikwijdte

Binnen de reikwijdte van dit verslag vallen Gasunie in Nederland, Gasunie in Duitsland, GTS en deelnemingen zoals BBL Company, waarin Gasunie een meerderheidsdeelname van 60% heeft ten aanzien van de kapitaalverschaffing. De gegevens van deze onderdelen van ons bedrijf zijn in de totale cijfers en resultaten meegenomen, voor zover beschikbaar. Ten aanzien van VGM-onderwerpen worden in Nederland en Duitsland niet dezelfde gegevens bijgehouden. Daar waar mogelijk zijn de gegevens uit Nederland en Duitsland gecombineerd. Als dit niet mogelijk was, dan zijn de gegevens separaat gepresenteerd. Deelnemingen waarin we een minderheidsdeelname hebben ten aanzien van de kapitaalverschaffing, zijn buiten beschouwing gelaten. Dochteronderneming GTS heeft een eigen jaarverslag, waarin meer uitgebreid over de specifieke resultaten van de TSO wordt gerapporteerd.

Afbakening

Dit verslag is een weergave van onze inspanningen over het verslagjaar 2013, dat loopt van 1 januari 2013 tot en met 31 december 2013. We rapporteren over onze rol als aardgastransporteur en aanbieder van aanverwante diensten in de gaswaardeketen en als eigenaar en operator van het landelijke gastransportnet. We beschrijven in dit verslag onze missie, strategie en de belangrijkste resultaten ten aanzien van onze bedrijfsvoering, plus de belangrijkste in- en externe ontwikkelingen die daarop van invloed zijn. We geven

aan hoe we op deze ontwikkelingen inspelen. We lichten toe welke activiteiten we als onderdeel van goed ketenbeheer uitvoeren, omdat we onze verantwoordelijkheid in de keten actief nemen. Veiligheid is een van onze belangrijkste prioriteiten; we stimuleren ook veiligheidsbewustzijn bij onze aannemers. Omdat dit voor ons een belangrijk aandachtspunt is, hebben we in dit verslag ook in beperkte mate de veiligheidsprestaties van onze aannemers opgenomen.

Andere gegevens, zoals van bijvoorbeeld toeleveranciers, hebben we buiten beschouwing gelaten.

Verificatie

Onze jaarrekening wordt conform wettelijke verplichtingen door een externe accountant (Ernst & Young Accountants LLP) gecontroleerd. In dit jaarverslag zijn de controleverklaring en het assurance-rapport gecombineerd opgenomen, omdat naast de financiële informatie ook onze niet-financiële informatie op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen door Ernst & Young wordt geverifieerd. Daarbij is tevens geverifieerd dat het verslag voldoet aan de GRI-richtlijnen, versie 3.1.

Meet- en registratiesystemen

Het meten en registreren van de milieugegevens van Gasunie in Nederland vindt in hoofdlijnen als volgt plaats:

- ▶ De hoeveelheid afgevoerd afval wordt gemeten door afvalinzamelaars en -verwerkers.
 - ▶ Zij registreren dit door middel van weeg- en vrachtbrieven, rekeningen, kwartaalrapportages en een jaaropgave die aan ons worden toegestuurd, waarin onder andere de gebruikte verwerkingsmethodiek wordt aangegeven. De door Gasunie gerapporteerde gegevens zijn ontleend aan deze jaaropgaven;
 - ▶ Mogelijke bodemverontreiniging is vastgelegd in bodemonderzoeksrapporten. De voortgang van de onderzoeken en eventuele saneringen worden centraal geregistreerd in een database, waaruit we gegevens halen voor deze rapportage;
 - ▶ De energie- en waterverbruikgegevens zijn ontleend aan opgaven van de energie- en waterleveranciers van onze grootste locaties. De gegevens van de overige locaties zijn geschat aan de hand van normverbruik en/of ontleend aan rekeningen van derden;
- Luchtemissies worden grotendeels geregistreerd met behulp van het computersysteem Olympus. Dit registratiesysteem is ontwikkeld voor het vastleggen van compressorgegevens. Op basis van het continu gemeten brandstofverbruik van de machines worden de CO₂-, CH₄- en NO_x-emissies berekend. Elke machine heeft zijn eigen emissiekenmerk die in Olympus is vastgelegd. Op deze registratie is een handmatige correctie gedaan voor het starten en stoppen van de compressoren;
- ▶ Sluipende emissies zijn verkregen uit recente metingen volgens de EPA21 methode en historisch onderzoek naar de emissies op bepaalde type locaties;
 - ▶ De HFK-emissies worden berekend op basis van de hoeveelheidsregistratie (in kg) die in de logboeken op de desbetreffende locaties wordt bijgehouden;
 - ▶ Alle milieuafwijkingen worden per oorzaak geregistreerd in een intern databasesysteem. De gerapporteerde gegevens zijn hieraan ontleend;
 - ▶ Opgaven van grondstoffen zijn gebaseerd op inkoopgegevens, met uitzondering van het verbruik van odorant; dit laatste wordt berekend;
 - ▶ Opgaven van stikstof zijn gebaseerd op inkoopgegevens en op eigen registratie van locaties Ommen en Kootstertille.

De milieugegevens van Gasunie in Duitsland zijn op verschillende manieren verzameld: door directe metingen (elektriciteit, waterconsumptie en emissies), indirecte metingen (berekeningen van onder meer CO₂- en NO_x-emissies van brandstofgas) en registratie (afval van een externe dienstverlener). Alle gegevens zijn opgenomen in onze milieudatabase. Deze database is de bron van alle vormen van milieurapportage, inclusief de emissiehandel die jaarlijks wordt gecontroleerd en gecertificeerd door een onafhankelijke derde (controle en certificering geldt alleen voor het onderdeel emissiehandel).

Managementsystemen

Elk jaar worden onze prestaties ten aanzien van de belangrijkste kritische prestatie-indicatoren beoordeeld, onder ander door het uitvoeren van in- en externe audits. Aan de hand van de uitkomsten daarvan beoordelen we de werking van onze managementsystemen en bepalen we of deze aangepast dienen te worden. Ook stellen we vast of aanpassing/verscherping van het beleid en doelstellingen noodzakelijk of wenselijk is.

We volgen de (inter)nationale wetgeving die op ons bedrijf van toepassing is. Daarnaast hanteren we eigen strenge eisen: we vinden het belangrijk dat er duidelijke normen en waarden ten grondslag liggen aan onze prestaties. In de 'Gasunie Technische Standaards' zijn onze technische standaarden vastgelegd, in het 'Commitment voor Veiligheid, Gezondheid en Milieu' onze VGM-standaarden en in onze 'Gedragscode' staat wat we van onze medewerkers verwachten ten aanzien van integer, veilig en verantwoord handelen. We beschikken over een klokkenluidersregeling (Regeling voor het omgaan met een vermoeden van een misstand) en hebben hiervoor een vertrouwenspersoon aangesteld. We hebben een klachtencommissie ingericht waar medewerkers terecht kunnen met eventuele klachten. Daarnaast kennen we vertrouwenspersonen voor diverse gebieden, onder meer ten aanzien van ongewenste omgangsvormen. Ook met de afhandeling van klachten uit onze omgeving gaan we zorgvuldig om.

Ons beleid op het gebied van veiligheid en milieu is ISO 14001 gecertificeerd.

Bijlage III: Product- en leveranciersinformatie

Afzetmarkt en afnemers

Onze belangrijkste afzetmarkten zijn Nederland en Duitsland. Daarnaast transporteren we gas door naar andere landen. Onze klanten en afnemers bestaan voornamelijk uit shippers, traders en direct aangeslotenen (industrieën, regionale netbeheerders, private netbeheerders, buitenlandse netbeheerders, gasproducenten, operators van gasbergingen en operators van LNG plants). In het jaarverslag van GTS wordt hierover uitgebreid gerapporteerd.

Productiefactoren

De belangrijkste producten en diensten om onze diensten te kunnen aanbieden zijn:

- ▶ bouw, beheer en onderhoud van leidingnetwerk en installaties;
- ▶ verkrijgen materialen t.b.v. bouw, beheer en onderhoud van leidingnetwerk en installaties;
- ▶ brandstofgas, elektriciteit en stikstof;
- ▶ ICT-netwerk om planning van gastransport efficiënt te laten verlopen;
- ▶ facilitaire diensten en tijdelijk personeel.

Herkomst grondstoffen, materialen, producten en diensten

Van hetgeen we inkopen komt het merendeel uit de Europese Unie. Globaal onderverdeeld naar land komt 83% uit Nederland, 10% uit Duitsland, 6% uit België en 1% uit Engeland.

Leveranciersselectie

Voordat we een contract afsluiten met een grote nieuwe leverancier, doen we onderzoek naar zijn integriteit, solvabiliteit en de samenstelling van zijn klantportfolio. Dit laatste om een te grote klantafhankelijkheid te voorkomen.

In de selectiefase passen we het volgens de wet verplicht gestelde model *Eigen verklaring* toe, om na te gaan of er omstandigheden zijn die leveranciers uitsluiten van aanbestedingen. Uitsluitingsgronden zijn deelneming aan criminele organisaties, omkoping, fraude of witwassen van geld.

We beoordelen leveranciers regelmatig op hun veiligheids- en kwaliteits- performance. Bij aanhoudend onderpresteren verbreken we de samenwerking met een toeleverancier.

Gedragscode voor leveranciers

We hebben een code of conduct voor leveranciers ontwikkeld. In deze gedragscode is onder andere aandacht voor veiligheid, gezondheid en milieuaspecten en worden producten en leveranciers geweerd die gebruik maken van kinderarbeid. De code of conduct is in lijn met de gedragscode die voor onze eigen medewerkers geldt en is een onderdeel van het selecteren van nieuwe leveranciers.

Categorieën leveranciers

We classificeren onze product- en dienstgroepen in de volgende categorieën:

- ▶ **Strategisch:**
Een product en/of dienst waarbij we zware eisen stellen aan de leverancier van het product en/of dienst. Deze eisen stellen we in verband met enerzijds de grootte van het afbreukrisico en anderzijds met de kosten die verbonden zijn aan het overgaan van een leverancier op een andere leverancier.
- ▶ **Kritisch:**
Een product en/of dienst waarbij we lichte eisen stellen aan de leverancier van het product en/of dienst. Deze eisen stellen we in verband met de kosten die verbonden zijn aan het overgaan van een leverancier op een andere leverancier. De grootte van het met de opdracht verbonden afbreukrisico is beperkt.
- ▶ **Niet-strategisch/ Niet-kritisch:**
Hierin vallen de product-/dienstgroepen die niet behoren tot de categorieën strategisch en kritisch.

De verdeling van de opdrachten in 2013 was als volgt:

Categorie	Aandeel
Bouw, beheer en onderhoud leidingnetwerk	23%
Bouw, beheer en onderhoud installaties	10%
Materialen	15%
Brandstofgas, elektriciteit en stikstof	38%
ICT	4%
Facilitaire diensten en tijdelijk personeel	11%

De aannemers die we inhuren komen grotendeels uit Nederland en Duitsland.

Over indirecte toeleveranciers, onderaannemers en de herkomst van ruw materiaal hebben we geen informatie beschikbaar.

Bijlage IV: Overige data op het gebied van veiligheid, ketenverantwoordelijkheid en milieu

Veiligheid

Monitoren van onze veiligheidsprestaties

We rapporteren periodiek over onze veiligheidsprestaties en we voeren stelselmatig analyses uit. Zo kunnen we deze prestaties het beste monitoren. We leren voortdurend en streven altijd verbetering na. We hebben onder andere kritische prestatie-indicatoren opgesteld ten aanzien van letselgevallen met een medische handeling en het aantal leidingincidenten. De resultaten worden meegenomen in onze collectieve targets, omdat we vinden dat alle medewerkers hierin een verantwoordelijkheid hebben.

We hebben een Veiligheidssupport team, dat onze prestaties in de gaten houdt. Het team houdt zich bezig met de praktische implementatie van beleidsdoelstellingen op de werkvloer. In het team zitten medewerkers met veel operationele praktijkervaring die dicht bij de werkvloer staan.

Arbeidsveiligheid: voorkomen is beter dan genezen

We kiezen voor een proactieve benadering om ongevallen tijdens werkzaamheden te voorkomen, zowel wat betreft onze eigen medewerkers als medewerkers van derden. Iedereen die voor ons werkt, is verplicht dit volgens de Arbowet en onze eigen aanvullende eisen te doen. Daarnaast wordt bij meldingen met betrekking tot ongevallen, incidenten en gevaarlijke situaties vastgesteld welke maatregelen noodzakelijk zijn om vergelijkbare voorvallen in het vervolg te voorkomen.

We besteden veel aandacht aan het creëren van een gezonde en veilige werkplek, zowel op kantoor als in het veld. In ons HRM-handboek hebben we daarvoor een variëteit aan voorschriften opgenomen. De voorschriften hebben bijvoorbeeld betrekking op arbotechnisch verantwoorde arbeidsplaatsen voor kantoorpersoneel tot het handelen door medewerkers in het veld.

Omdat we willen dat onze medewerkers niet alleen op de werkplek maar ook onderweg veilig handelen, hebben we in onze gedragscode regels opgenomen ten aanzien van telefoneren tijdens het autorijden. Daarin hebben we een algemeen verbod opgenomen, ook op handsfree bellen. Slechts in zeer uitzonderlijke gevallen (calamiteiten) mag hiervan worden afgeweken.


Ook volgen onze medewerkers verschillende trainingen op het gebied van veiligheid.

Veiligheidsbewustzijn blijven stimuleren

Golden Rules of Safety











We streven ernaar dat er geen enkel incident plaatsvindt tijdens onze werkzaamheden. We hanteren daarom strenge regels ten aanzien van veilig en verantwoord werken. We besteden veel aandacht aan het veiligheidsbewustzijn om te bewerkstelligen dat onze medewerkers deze regels goed toepassen. We hebben een top tien van meest voorkomende risico's tijdens onze werkzaamheden gemaakt; voor elk van deze risico's hebben we inzichtelijk gemaakt hoe we deze het beste kunnen vermijden. Dit noemen we de Golden Rules of Safety, die altijd bij alle activiteiten en werkzaamheden moeten worden nageleefd. Deze regels hebben we in 2011 geïntroduceerd en zijn beschikbaar in het Nederlands, Duits en Engels. We hebben ze verwerkt in een handzame instructiekaart, die medewerkers kunnen gebruiken tijdens de

werkzaamheden. Ook hebben we een speciale website gelanceerd, die is bedoeld zowel voor eigen personeel als voor derden. De regels dragen bij aan het vergroten van het risico- en veiligheidsbewustzijn en aan het voorkomen van onveilige situaties. Ze maken duidelijk dat er grenzen zijn die niet mogen worden overschreden.



Golden

RULES OF SAFETY

<p>1. GRONDWERKZAAMHEDEN</p> <p> Graaf veilig</p> <hr/> <p>2. BESLOTEN RUIMTES</p> <p> Stel zeker dat een besloten ruimte veilig betreden kan worden</p> <hr/> <p>3. WERKEN OP HOOGTE</p> <p> Werk veilig op hoogte (> 2,5 meter)</p> <hr/> <p>4. HIJSEN EN HEFFEN</p> <p> Begeef je nooit onder een hijslast</p> <hr/> <p>5. VERKEERSVEILIGHEID</p> <p> Rijd veilig</p>	<p>6. WERKVERGUNNING</p> <p> Zorg voor een geldige en complete werkvergunning</p> <hr/> <p>7. VEILIGSTELLEN</p> <p> Werk alleen aan veiliggestelde apparatuur</p> <hr/> <p>8. PERSOONLIJKE BESCHERMINGSMIDDELEN</p> <p> Gebruik de voorgeschreven persoonlijke beschermingsmiddelen</p> <hr/> <p>9. ALCOHOL EN DRUGS</p> <p> Het is verboden onder invloed van alcohol of drugs op het werk te zijn</p> <hr/> <p>10. ROKEN</p> <p> Rook niet buiten de daarvoor bestemde rook-gebieden</p>
---	---

gasunie
...THINK SAFETY!

VGM Managementcode

Na de publicatie van de Golden Rules of Safety ontstond binnen onze organisatie de behoefte ook specifieke regels voor leidinggevenden vast te leggen. Zij moeten tenslotte belangrijke beslissingen nemen waarbij ze aspecten van Veiligheid, Gezondheid en Milieu (VGM) af moeten zetten tegen bijvoorbeeld tijd en geld. We hebben afspraken met het management vastgelegd in de VGM Managementcode.

Overzicht van ons beleid: Brochure Gasunie & Veiligheid

Extern is er veel belangstelling voor de wijze waarop we omgaan met veiligheid. Met name overheidsinstanties als vergunningverleners en toezichthouders willen graag inzicht krijgen in onze processen en de manier waarop wij ons beleid op het gebied van veiligheid, gezondheid en milieu hebben ingericht. Om onze kennis en ervaring op deze gebieden te delen en om eenduidig ons beleid naar buiten te brengen, hebben we in 2013 een speciale publicatie over dit onderwerp gemaakt: de brochure 'Gasunie & Veiligheid'. De focus ligt bij veiligheid op vier voor ons relevante gebieden: arbeidsveiligheid, procesveiligheid, technische veiligheid en externe veiligheid.

Ketenverantwoordelijkheid

Risico's in de gaswaardeketen

Bij de uitvoering van onze activiteiten proberen we onze invloed op mens en milieu tot een minimum te beperken. Maar de activiteiten die plaatsvinden binnen de gaswaardeketen hebben een bepaalde impact op mens, milieu en samenleving. Specifieke risico's die op dit moment relevant zijn, betreffen bijvoorbeeld de opkomst van gassen van een andere aard en samenstelling dan aardgas. Deze nieuwe gassen, waaronder ook groen gas, stellen mogelijk andere eisen aan het netwerk en aan de gastoestellen van eindgebruikers en de industrie. Om veiligheid te kunnen waarborgen, is goed onderzoek nodig naar de effecten van deze andere gassen. Als belangrijke deelnemer in de keten willen wij daarin een rol spelen. Daarom hebben wij voorwaarden opgesteld voor de samenstelling waaraan groen gas moet voldoen, zodat dit gas veilig kan worden ingevoerd in het landelijke gastransportnetwerk en veilig kan worden gebruikt. Daarmee hebben we een belangrijk uitgangspunt vastgesteld, die een voorwaarde is voor de ontwikkeling van de groengasmarkt.

Een ander risico is de op de lange termijn afnemende productie van gas binnen Europa, terwijl de vraag naar aardgas blijft stijgen. Om de voorzieningszekerheid op de lange termijn te kunnen garanderen, moeten we steeds meer gas importeren. Bijvoorbeeld uit Noorwegen en Rusland, waar zich grote gasvoorraden bevinden. Daarnaast groeien de mogelijkheden om (vloeibaar gemaakt) aardgas per schip te halen uit verder weggelegen gebieden, zoals Afrika en het Midden-Oosten. Al dit gas moet kunnen worden getransporteerd en dus moeten gastransportnetwerken worden uitgebreid en aangepast. Ook wij spelen hierin een rol: we nemen deel in internationale leidingprojecten. Met dergelijke activiteiten bevorderen we de voorzieningszekerheid van de toekomst.

Samenwerking binnen de keten

We nemen deel in verschillende verticale en horizontale samenwerkingsverbanden om te werken aan onder andere de transitie naar een duurzame energievoorziening, internationale veiligheid- en milieustandaarden en kennisuitwisseling, zoals:

- ▶ **Gas Infrastructure Europe (GIE)**
GIE is een organisatie met ongeveer 70 deelnemende gasinfrastructuurbedrijven in Europa. Deze organisatie zoekt naar marktgebaseerde oplossingen voor vraagstukken op het gebied van gasinfrastructuur. Het belang van de netwerkgebruikers staat voorop. De organisatie maakt zich onder ander sterk voor een goed reguleringsklimaat binnen Europa, zodat de leveringszekerheid op de lange termijn kan worden geborgd.
- ▶ **ENTSOG**
We participeren in ENTSOG, het European Network for Transmission System Operators Gas. We zijn onder meer lid van het bestuur. Alle TSO's in de Europese Unie zijn verplicht lid van deze organisatie, die een aantal wettelijk vastgelegde taken heeft, waaronder het opstellen van Europese netwerkcodes en het opstellen van een tienjarig netwerkontwikkelingsplan op Europees niveau. Deze dragen bij aan een stabiele ontwikkeling van de Europese gasmarkt.

► Groen Gas Nederland (GGNL)

We nemen ook deel in Groen Gas Nederland, opgericht in 2011. GGNL is een stichting die de productie en afzet van groen gas in Nederland wil versnellen door het bundelen van kennis op het gebied van de productie, opwerking en invoeding. De deelname aan GGNL past goed in onze duurzaamheidsstrategie. De stichting heeft als concrete target om met groengasprojecten in 2014 in totaal 300 miljoen m³ (2.930 miljoen kWh) groen gas te produceren.

► Overige organisaties

We zijn lid van diverse andere Europese organisaties, zoals Eurogas, Marcogaz, Gas Transport Europe (GTE) en de International Gas Union (IGU), die de belangen van de gasindustrie wereldwijd behartigt. Intensief kennis uitwisselen staat bij deze organisaties hoog op de agenda, met als doel de veiligheid, de gezondheid, het milieu en de duurzaamheid te bevorderen. We zijn actief in diverse werkgroepen.

Om onze ketenverantwoordelijkheid ook in de breedte goed in te kunnen vullen nemen we deel aan verschillende horizontale samenwerkingsverbanden, waaronder:

► Energy Delta Institute (EDI)

Het Energy Delta Institute is een van de samenwerkingsverbanden waarin we werken aan verbreding van kennis over energie. Onze partners in EDI zijn Gazprom, de Rijksuniversiteit Groningen, GasTerra en Shell. Het belangrijkste doel van EDI is bij te dragen aan de professionele ontwikkeling van zowel de huidige managers in de energiesector, als de managers van de toekomst. EDI coördineert onderzoeksprojecten en trainingsprogramma's op het gebied van energie.

► EnergyValley

De stichting EnergyValley is opgericht door overheden, bedrijven en kennisinstellingen. Zij heeft tot doel de noordelijke energie-economie en de bijbehorende werkgelegenheid uit te bouwen. De focus ligt daarbij op het ontwikkelen van duurzame innovatieprojecten. De stichting ondersteunt initiatiefnemers onder meer bij het opstellen van een projectvoorstel en het vinden van samenwerkingspartners.

► EnergyValleyTop Club

We zijn ook lid van de EnergyValleyTop Club. Dit samenwerkingsverband wil onder meer groene energie promoten bij het brede publiek en de jeugd enthousiasmeren voor duurzaamheid en techniek. De club wil bovendien een ontmoetingscentrum zijn voor de energiesector. De EnergyValleyTop Club heeft het convenant 'Samen duurzaam aan de top!' opgericht, waarmee zij de krachten van kennisinstellingen, Groninger topsportverenigingen, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties bundelt. Zo kunnen partijen de komende jaren gezamenlijk, in diverse projecten, werken aan verduurzaming van de energievoorziening.

Milieu

Milieuafwijkingen

We houden een nauwkeurige administratie van milieuafwijkingen bij om deze te kunnen beheersen en waar mogelijk adequate actie te kunnen ondernemen. Het aantal gemelde milieuafwijkingen per aandachtsgebied voor Gasunie Nederland ziet er als volgt uit:

	2009	2010	2011	2012	2013
Afwijking van wet- en regelgeving	0	0	1	2	1
Afwijking milieuzorgsysteem	0	0	0	0	0
Milieu-incidenten	92	66	66	65	57
Milieuklachten	82	72	72	123	139
Totaal	174	138	139	190	197

In 2013 werden er bij Gasunie Nederland in totaal 197 milieuafwijkingen gemeld, 1 afwijking van wet- en regelgeving, 57 milieu-incidenten en 139 milieuklachten. Het totaal aantal gemelde milieu-incidenten en -klachten is in 2013 ongeveer gelijk aan dat van 2012. Van de 139 milieuklachten die in het verslagjaar werden gemeld, werden 13 niet door ons veroorzaakt. Bij 35 andere milieuklachten hebben we ter plaatse geen afwijkingen geconstateerd. Bij 91 milieuklachten was dat wel het geval; deze hebben we allemaal volgens de geldende procedures afgehandeld.

Van de 148 (2012: 156) terechte milieuafwijkingen had 71% betrekking op emissies naar de lucht, 17% op emissies naar de bodem, 11% op geluidsemissies en 1% op emissies naar water. Deze waarden liggen daarmee in dezelfde orde van grootte als in 2012. Bij Gasunie Deutschland werd in 2013 1 milieuklacht met betrekking tot geluid gerapporteerd.

Koelmiddelen

We gebruiken diverse soorten koelmiddelen in koelinstallaties voor industriële koeling en ruimtokoeling (airco). Conform het Montreal-protocol hebben we ons beleid aangepast en zullen we het gebruik van het koelmiddel R22 uiterlijk in 2015 beëindigen. In 2013 zijn op zes locaties kleine hoeveelheden koelmiddelen weggelekt. In de onderstaande tabel geven we hiervan een overzicht.

Station	R134A [kg]	R410A [kg]	R407C [kg]
Beverwijk		6,2	
Wieringermeer			44
Ravenstein	20	4,5	
Schinnen		4,5	
LNG Maasvlakte			11
Totaal	20	15	55

Bij Gasunie Deutschland zijn geen koelmiddelen vrijgekomen.

Grondstoffen

De volgende tabel geeft een overzicht van grondstoffen die we gebruiken om aardgas te kunnen transporteren:

- ▶ dieselolie; gebruiken we als brandstof voor de generatoren die de noodstroomvoorziening verzorgen indien de openbare elektriciteitsvoorziening weg zou vallen;
- ▶ methanol; zetten we in om verstoppingen in installaties door bevroering te voorkomen en voor het drogen van transportleidingen;
- ▶ smeerolie; gebruiken we voor het smeeroliesysteem van compressoren, gasmotoren en gasturbines;
- ▶ glycol; passen we toe als antivries in koelwater en verwarmingssystemen en als droogmiddel voor de productie van aardgas uit cavernes;
- ▶ odorant; voegen we uit veiligheidsoverwegingen toe als geurstof aan aardgas.

Verbruikte stoffen in absolute hoeveelheden op basis van inkoopgegevens:

Omschrijving	2009	2009	2010	2010	2011	2011	2012	2012	2013	2013
	GUN	GUD	GUN	GUD	GUN	GUD	GUN	GUD	GUN	GUD
Dieselolie	7	0	74	12	23	0	50	0	192	0
(x 1.000 liter)*										
Methanol	<1	0	0	0	71	0	60	0	29	0
(x 1.000 liter)**										
Smeerolie	61	2	142	1	69	2	70	<1	23	3
(x 1.000 liter)										
Ingekocht glycol	1	0	5	0	0	0	6	0	29	0
(x 1.000 liter)**										
Verbruik odorant	497	0	551	0	463	0	477	0	489	0
(x 1.000 kg)**										

Opmerking: Deze tabel is samengesteld op basis van inkoopgegevens (met uitzondering van het odorant verbruik). Deze kunnen afwijken van het werkelijke verbruik door voorraadmutaties.

* Dieselolie wordt bij Gasunie in Duitsland alleen gebruikt voor de noodstroomgeneratoren, die weinig worden ingezet. Daarom wordt het slechts sporadisch ingekocht.

** Methanol, glycol en odorant worden niet door Gasunie in Duitsland gebruikt.

Stikstof

Om hoogcalorisch aardgas kwalitatief geschikt te maken voor bepaalde marktsegmenten voegen we op een aantal plaatsen in ons gastransportnet stikstof toe aan aardgas. Op onze installaties te Wieringermeer, Pernis en de Maasvlakte wordt stikstof toegevoegd dat is ingekocht van derden. Op de installaties te Ommen en Kootstertille wordt stikstof toegevoegd uit eigen productie. Hieronder geven we het gebruik van stikstof weer:

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013
	kton	kton	kton	kton	kton
Stikstof ingekocht van derden	401	139	68	17	22
Stikstof uit eigen productie	433	172	40	15	0
Totaal	834	311	108	32	22

Het is opvallend dat de hoeveelheid stikstof die is gebruikt voor de kwaliteitsconversie van hoogcalorisch gas naar Groningen-kwaliteit (G-gas) in 2012 en 2013 aanzienlijk lager was dan in de voorgaande jaren. Dit komt doordat minder hoogcalorisch gas (H-gas) is geconverteerd naar pseudo Groningen gaskwaliteit (pseudo G-gas). Doordat in 2012 en 2013 aanzienlijk meer gas uit het Groningenveld werd geproduceerd was veel minder kwaliteitsconversie noodzakelijk. Voor kwaliteitsconversie wordt H-gas met stikstof gemengd tot een pseudo G-gas kwaliteit.

Verzurende stoffen

In onze gasturbines en -motoren en verwarmingsinstallaties gebruiken wij aardgas als brandstof. Hierbij worden verzurende stoffen (NO_x) uitgestoten. De NO_x -emissie bedroeg in 2013 466 ton (in 2012: 404 ton).

Om te beoordelen of onze compressorstations voldoen aan de nieuwe eisen van de Europese richtlijn voor industriële emissies⁹ hebben we met het ministerie van Infrastructuur & Milieu (I&M) besprekingen gevoerd over het mogelijke implementatietraject van deze wetgeving. We hebben een aantal gasturbines die op dit moment niet voldoen aan de NO_x -eisen van de nieuwe richtlijn. We zijn een traject gestart om onze gasgestookte compressoren aan de nieuwe eisen te laten voldoen. Een van de maatregelen die we hebben voorgenomen is het plaatsen van een rookgasreiniging in de uitlaat van een tweetal gasgestookte turbines op Ravenstein.

Veel van onze gasturbines worden slechts een zeer beperkt aantal uren ingezet (meestal minder dan 500 uur per jaar), maar ze zijn wel nodig om ook in extreme weersomstandigheden (strengere winters) aan de gasvraag te kunnen voldoen.

Tabel absolute waarde NO_x

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013
	[ton]	[ton]	[ton]	[ton]	[ton]
NO_x -emissie GUN	461	531	244	297	365
NO_x -emissie GUD	63	83	92	107	101
NO_x -emissietotaal	524	614	336	404	466

De toename van de NO_x -emissies bij Gasunie in Nederland wordt voornamelijk veroorzaakt door de strenge winterperiode aan het begin van 2013. In Duitsland zijn de NO_x -emissies in 2013 iets gedaald, van 107 naar 101 ton.

9 RICHTLIJN 2010/75/EU VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 24 november 2010 inzake industriële emissies (geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging)

Bodemverontreiniging

Onze werkzaamheden zijn gericht op het voorkomen en beperken van bodemverontreiniging, de beheersing van bodemrisico's en herstel bij optredende bodemincidenten. Bodemverontreiniging betreft vooral verontreiniging door smeerolie, dieselolie, polycyclische aromaten en odorant.

Om eventuele bodemverontreiniging te meten, laten we in de volgende gevallen onderzoek uitvoeren:

- ▶ Bodemonderzoek ter plaatse op verdachte locaties: vanuit het zorgplichtbeginsel dat valt onder artikel 13 van de Wet op de Bodembescherming, moet de bodem worden onderzocht van locaties en installaties waarvan een vermoeden bestaat dat er verhoogde kans op bodemverontreiniging is. Daarnaast verrichten we onderzoek op locaties zoals: leidingtracés, gedempte sloten en dergelijke, waarvan het bekend is dat daar bodemverontreiniging is opgetreden door derden.
- ▶ Onderzoek op locaties waar grondwater wordt onttrokken.
- ▶ Onderzoek om de nulsituatie vast te stellen op locaties waar (uitbreiding van) installaties en locaties gepland zijn.

Bodemsaneringen

Op bodemverontreinigingen die zijn ontstaan na 1987 is het zogenaamde Zorgplichtartikel van toepassing. Dit artikel schrijft voor dat deze vervuiling, de zogeheten zorgplichtgevallen, per direct multifunctioneel gesaneerd moet worden. Bodemverontreinigingen die zijn vastgesteld saneren we uit efficiency-overwegingen bij voorkeur in combinatie met onderhoudswerkzaamheden en nieuwbouwprojecten.

Als we zelf de verontreiniging hebben veroorzaakt, voeren we de verontreinigde grond af. Als de verontreiniging is veroorzaakt door een derde, wordt de verontreinigde grond – als het mogelijk is en als het is toegestaan - in depot bewaard en later teruggezet.

In 2013 hebben we op 30 locaties bodemsaneringen uitgevoerd. Op 8 locaties ging het om saneringen in het kader van de zorgplicht en op 4 locaties betrof het een tijdelijke uitname van de verontreinigde grond. In 2013 hebben we de in 2010 opgestarte persluchtsanering op LNG-Maasvlakte afgerond. Op 47 locaties hebben we toezicht gehouden op de grondwaterkwaliteit; op 8 locaties hebben we onderzoek uitgevoerd naar de actuele stand van zaken.

Geluidsemissies

Volgens de Nederlandse wet moeten geluidsbeperkende maatregelen worden getroffen bij nieuw te bouwen stations, bij grote aanpassingen van stations en bij klachten. In 2013 hebben we 29 geluidsmetingen en 12 berekeningen uitgevoerd in het kader van milieuvergunningen, projecten en andere situaties waarbij door aanpassingen mogelijk geluidsproblemen konden ontstaan. We hebben 10 studies en 8 geluidsmetingen uitgevoerd om te verifiëren of we voldeden aan de vergunningsvoorwaarden. Hierbij hebben we 2 overschrijdingen geconstateerd die maatregelen vereisten. Daarnaast hebben we nog eens 21 metingen uitgevoerd voor interne doeleinden, waarvan 20 voor het GNIP-programma en 1 naar aanleiding van een geluidsklacht.

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013
Totaal aantal uitgevoerde metingen en berekeningen	21	20	32	15	41
Aantal uitgevoerde metingen waarvan het resultaat niet aan de wettelijke norm voldeed	5	0	3	0	2
Aantal berekeningen t.b.v. aanvraag milieuvergunning	12	4	4	9	10

Ons beleid in Duitsland met betrekking tot geluidsemissies is dat maatregelen worden getroffen wanneer er klachten zijn of wanneer door een aanpassing geluidsproblemen zouden kunnen optreden. Gasunie Duitsland heeft een geluidsregister voor alle relevante systemen. Voor nieuwe gebouwen en voor significante wijzigingen op installaties worden geluidsmetingen uitgevoerd.

(Monetaire) boetes

In 2013 kregen we twee boetes van in totaal € 6.000,= opgelegd voor het onttrekken van teveel water bij nieuwbouwprojecten.

Footprintreductie

We willen dat onze bedrijfsactiviteiten zo weinig mogelijk het milieu belasten; we zijn daarom actief bezig met footprintreductie. We doen dat onder andere door het verder verbeteren van onze energie-efficiency en het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen tijdens onze werkzaamheden. Het is onze ambitie de emissie van CO₂-equivalenten met 20% te reduceren in het jaar 2020 ten opzichte van 1990. Om aan deze ambitie invulling te geven is ook in 2013 een aantal maatregelen uitgevoerd, die nader worden beschreven onder Milieu. Een complete samenvatting van maatregelen ten aanzien van zowel de procesaanpak bij het verbeteren van de energie-efficiency als het terugdringen van methaanemissies is te vinden in ons rapport 'Footprint bij Gasunie'. Het beschrijft de wijze waarop onze ambitie tot stand is gekomen en de uitgangspunten van onze footprintstrategie.

Energie-efficiency

Een onderdeel van footprintreductie is de energie-efficiency. Daarbij kijken we zowel naar mogelijkheden met betrekking tot het gastransportproces, als naar andere aspecten van de bedrijfsvoering zoals energie-efficiency op onze kantoren. Op het gebied van energie-efficiency onderzoeken we de mogelijkheden van voordrukverlaging, thermische isolatie van de warmtenetten en temperatuurverlaging op onze gasontvangstations. Op een gasontvangstation wordt de druk van aardgas aangepast naar de druk in het regionale distributienetwerk. Daarbij koelt het gas zoveel af dat er verwarming nodig is om het gas weer op de contractueel vastgelegde temperatuur te brengen.

Jaarlijks is in Nederland voor deze verwarming zo'n 30 miljoen kubieke meter aardgas nodig: dat is een aanzienlijke hoeveelheid. Daarom is onderzocht of dit efficiënter kan. En dat kan: op meet- en regelstation Nederweert is in 2013 tijdens een pilot een drukverlaging toegepast van 2 bar gedurende de zomerperiode. Dat heeft op het gasontvangstation een brandstofgasbesparing en bijbehorende CO₂-reductie opgeleverd van ongeveer 5%.

Methaanemissie

We nemen ook maatregelen om methaanemissie tijdens werkzaamheden te beperken. Daar waar mogelijk en haalbaar is, zetten we een mobiele hercompressor of een mobiele verbrandingsinstallatie in. Hiermee kunnen we het afblazen van gas bij werkzaamheden beperken. In onze resultatenhoofdstuk geven we een toelichting op de besparingen die we met de inzet van hercompressie hebben bereikt evenals onze concrete inspanningen op het gebied van energie-efficiency.

Duurzaam vervoer

Een van onze collectieve doelstellingen is het reduceren van het aantal zakelijke kilometers. Daarom stimuleren we het gebruik van andere vergadertechnieken dan het fysiek bij elkaar zitten van medewerkers. Dat doen we bijvoorbeeld door goede faciliteiten te bieden voor teleconferencing, videoconferencing en thuiswerken. Om goed te kunnen thuiswerken, hebben we in 2013 een forse stap gezet in de technologische ondersteuning voor thuiswerken. De meeste medewerkers beschikken over een mobiele (smart-)telefoon. In 2013 hebben we een nieuwe ICT-architectuur en nieuwe computers voor alle medewerkers geïnstalleerd. Deze stellen onze medewerkers in staat tijd- en plaatsonafhankelijk (samen) te werken. Dit draagt bij aan een effectievere bedrijfsvoering en meer werkplezier. Desondanks zijn we ervan overtuigd dat het vanuit de teamworkgedachte goed is dat medewerkers geregeld samenkomen.

VGM-programma 2014

Aan de hand van het VGM-Managementreview 2011 – 2012, dat als basis dient voor het VGM-beleid, zullen we in 2014 het volgende VGM-programma uitvoeren:

Externe veiligheid

Hoge prioriteit voor het bereiken van overeenstemming met I&M over rekenmethodiek inrichtingen.

Verdere aandacht voor het voorkomen van leidingschades, met name bij geringe dekking bij leidingen.

Technische veiligheid

Knelpunten aan drukbeheersingssystemen oplossen.

Het proces met betrekking tot onderhoudsconcepten verbeteren.

Implementeren van KPI's met betrekking tot technische- en procesveiligheid.

Arbeidsveiligheid

Stimuleren gedragsverandering op de werkvloer ten aanzien van arbeidsveiligheid.

Verhogen van het kennisniveau over arbeidsveiligheid.

Milieu en duurzame ontwikkeling

Implementeren van het strategieplan footprint.

Het onderzoeken en vergelijken van meetmethoden voor sluipende aardgasemissies.

Starten van een programma voor het meten en het voorkomen van sluipende aardgasemissies op de gasontvangstations.

Toepassen van drukverlaging op een aantal meet- en regelstations gedurende de zomerperiode om aardgasverbruik te verminderen.

Starten met een project voor het realiseren van een rookgasreiniging in de uitlaat van compressoren. Deze technologie is een van de maatregelen om de compressoren te laten voldoen aan de nieuwe NO_x-emissie eisen.

Optimalisatie van de energie-efficiency op gasontvangstations.

Gasunie Deutschland zal een register aanmaken waarin gegevens worden opgenomen van aardgas-emissies van verschillende onderdelen van het gastransportsysteem. Dit om uiteindelijk methaan-emissies te verminderen.

VGM-cultuur en communicatie

Continue aandacht voor het stimuleren van het veiligheidsbewustzijn en -gedrag.

Bevorderen VGM-bewustzijn management en medewerkers.

Awareness

Zowel in Nederland als in Duitsland hebben we in 2013 veel aandacht besteed aan awarenesscampagnes voor onze medewerkers met betrekking tot CO₂-compensatie van zakelijke kilometers en andere activiteiten. Gasunie Duitsland is in 2013 een programma gestart voor CO₂-compensatie van trein- en vliegvluchten.

Indicatoren Veiligheid 2009 -2013

Indicatoren	Eenheid
Ongevallen met verzuim	
Frequentie-index voor Gasunie-medewerkers	Ongevallen met verzuim per 1 miljoen werkuren
Frequentie-index derden	Ongevallen met verzuim per 1 miljoen werkuren
Frequentie-index totaal	Ongevallen met verzuim per 1 miljoen werkuren
Reportable ³⁾ ongevallen; frequentie-index totaal	Reportable ongevallen per 1 miljoen werkuren
Ongevallen met verzuim	
- Gasunie-medewerkers	Aantal
- Derden	Aantal
Ongevallen zonder verzuim	
(inclusief vervangend werk)	
- Gasunie-medewerkers	Aantal
- Derden	Aantal
Reportable ongevallen	Aantal
Potentieel ernstige situaties	Aantal
Schade aan Gasunie-gasleidingen	
- Graafschade door derden	Aantal
- Constructie/materiaalfouten	Aantal
- Foutieve aanboringen	Aantal
- Overige	Aantal
Leidingbeschadigingen met gasuitstroom	Aantal
Gemelde leidingbeschadigingen	Aantal
Gasuitstroom-incidenten; vergelijking Gasunie-EGIG	
- EGIG	Aantal incidenten per 1.000 km per jaar
- Gasunie	Aantal incidenten per 1.000 km per jaar

Opmerkingen:

(1) Niet van toepassing op GUD.

(2) De indicatoren van GUN en GUD kunnen niet worden gecombineerd in verband met verschil in definities.

(3) Onder reportable ongevallen wordt verstaan: dodelijke ongevallen, ongevallen met verzuim en ongevallen met medische behandeling, zijnde niet EHBO.

(4) Klein gaatje (pin hole) veroorzaakt door corrosie.

Geïntegreerd jaarverslag Gasunie 2013

2009			2010			2011			2012			2013		
GUN	GUD	Totaal	GUN	GUD	Totaal	GUN	GUD	Totaal	GUN	GUD	Totaal	GUN	GUD	Totaal
0,8	0	- ²⁾	0,4	0	- ²⁾	0,4	0	- ²⁾	0	- ¹⁾	0,4	0,8	0	- ²⁾
2,1	4,9	- ²⁾	2,1	0	- ²⁾	1,5	0	- ²⁾	1,4	- ¹⁾	1,7	1,0	0	- ²⁾
1,6	1,7	- ²⁾	1,4	0	- ²⁾	1,1	0	- ²⁾	0,8	- ¹⁾	1,2	0,9	0	- ²⁾
6,2	-	-	7,2	0	6,7	4,7	0	4,3	2,1	- ¹⁾	2,5	3,9	0	3,6
2	0	2	1	0	1	1	0	1	0	1	1	2	0	2
10	1	11	10	0	10	7	0	7	5	2	7	3	0	3
4	0	4	10	0	10	7	0	7	1	0	1	6	0	6
28	0	28	30	0	30	21	0	24	6	0	6	10	0	10
45	-	45	51	0	51	31	0	31	12	3	15	21	0	21
21	-	21	11	-	11	6	-	6	17	-	17	20	0	20
8	0	8	2	0	2	6	1	7	5	0	5	6	0	6
0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	1	0	1
0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0
0	0	0	1 ⁴⁾	0	1 ⁴⁾	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	1 ⁴⁾	0	1 ⁴⁾	1	0	1	1	0	1	0	0	0
0	- ¹⁾	0	0	- ¹⁾	0	1	- ¹⁾	1	1	- ¹⁾	1	0	0	0
-	- ¹⁾	0,359	-	- ¹⁾	0,352	-	- ¹⁾	0,344	-	- ²⁾	0,344	-	- ²⁾	nnb
0,336	- ¹⁾	0,336	0,327	- ¹⁾	0,327	0,320	- ¹⁾	0,320	0,316	- ²⁾	0,316	0,308	- ²⁾	0,308

Gezondheidsindicatoren 2009 - 2013

Indicator	Eenheid	2009	2009	2009
		GUN	GUD	Totaal
Ziekteverzuimpercentage (totaal)	Procenten	3,3	1,9	- ²⁾
- kortdurend verzuim	Procenten	0,9	1,2	- ²⁾
- middellang verzuim	Procenten	0,8	0,5	- ²⁾
- langdurig verzuim	Procenten	1,7	0,2	- ²⁾
Nul-ziekteverzuimpercentage	Procenten	40	41	- ²⁾
Ziekteverzuimfrequentie	Frequentie	1,2	1,3	- ²⁾
Arbeidsgerelateerd verzuim (opgave door medewerker)	Aantal	1	0	1
Melding aan Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCB)	Aantal	0	- ¹⁾	0
Toetreding WIA (evt. partieel)	Aantal	2	- ¹⁾	2
Uitstroming WIA	Aantal	0	- ¹⁾	0

Opmerkingen:

(1) Niet van toepassing op GUD.

(2) De indicatoren van GUN en GUD zijn niet te combineren in verband met verschil in definities.

Geïntegreerd jaarverslag Gasunie 2013

	2010			2011			2012			2013		
	GUN	GUD	Totaal	GUN	GUD	Totaal	GUN	GUD	Totaal	GUN	GUD	Totaal
	2,8	2,7	- ²⁾	3,3	2,6	- ²⁾	3,3	-	- ²⁾	3,1	3,5	- ²⁾
	0,8	1,2	- ²⁾	0,8	- ¹⁾	- ²⁾	0,8	- ¹⁾	- ²⁾	0,8	- ¹⁾	- ²⁾
	0,6	0,9	- ²⁾	0,7	- ¹⁾	- ²⁾	0,6	- ¹⁾	- ²⁾	0,7	- ¹⁾	- ²⁾
	1,4	0,6	- ²⁾	1,8	- ¹⁾	- ²⁾	1,8	- ¹⁾	- ²⁾	1,5	- ¹⁾	- ²⁾
	46,6	-	- ²⁾	46,5	-	- ²⁾	44,4	-	- ²⁾	43,0	-	- ²⁾
	1,1	1,6	- ²⁾	1,1	- ²⁾	- ²⁾	1,1	- ²⁾	- ²⁾	0,9	- ²⁾	- ²⁾
	10	0	10	9	0	9	14	0	14	9	0	9
	0	- ¹⁾	0	1	- ¹⁾	1	1	- ¹⁾	1	1	- ¹⁾	1
	2	- ¹⁾	2	3	- ¹⁾	3	3	- ¹⁾	3	2	- ¹⁾	2
	0	- ¹⁾	0	0	- ¹⁾	0	0	- ¹⁾	0	0	- ¹⁾	0

Milieu-indicatoren 2009 – 2013

Indicator	Eenheid	2009 GUN	2009 GUD	2009 Totaal
Hoeveelheid getransporteerd aardgas	Miljard m ³	99	22,6	121,6
Methaanemissie	Ton	6.111	741	6.852
CO₂-equivalentemissie				
Scope 1				
Leaseauto's	Kton	-	-	-
Dienstauto's	Kton	-	-	-
Gasverbruik in gebouwen	Kton	-	-	-
Netwerkverliezen	Kton	-	-	-
SF6	Kton	-	-	-
Gasverbruik installaties	Kton	-	-	-
Noodaggregaten	Kton	-	-	-
Koudemiddelen	Kton	-	-	-
Totaal scope 1	Kton	361	87	448
Scope 2				
Warmtegebruik in gebouwen	Kton	-	-	-
Elektriciteitsverbruik in gebouwen	Kton	-	-	-
Elektriciteitsverbruik installaties	Kton	-	-	-
Totaal scope 2	Kton	141	4	145
Scope 3				
Treinreizen	Kton	-	-	-
Dienstreizen	Kton	-	-	-
Woon-/werkverkeer	Kton	-	-	-
Vliegreizen	Kton	-	-	-
Inkoop N ₂	Kton	-	-	-
Totaal scope 3	Kton	46		46
Totaal scope 1 +2 +3	Kton	548	91	639
Aardgasverbruik	Miljoen m ³	115,4	34,2	149,6
Elektriciteitsverbruik	Miljoen kWh	299,0	5,8	304,8
Leidingwaterverbruik	Duizend m ³	41,9	2,1	44,0
NO_x-emissies				
NO_x-emissie (absoluut)	Ton	461	63	524

Geïntegreerd jaarverslag Gasunie 2013

	2010	2010	2010	2011	2011	2011	2012	2012	2012	2013	2013	2013
	GUN	GUD	Totaal	GUN	GUD	Totaal	GUN	GUD	Totaal	GUN	GUD	Totaal
	111	24,6	135,6	102	24,5	126,5	105,0	24,2	129,2	116,0	23,9	139,9
	6.480	741	7.221	6.740	436	7.176	6.705	363	7.068	9.514	690	10.204
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,8	-	2,8
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,2	-	1,2
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,6	-	1,6
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	238	17	255
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	200	113	313
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,04	-	0,04
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,2	-	0,2
	404	106	510	316	106	422	332	121	453	444	131	575
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,3	-	3,3
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	164	-	164
	135	4	139	160	4	164	138	5	143	167	5	172
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,01	-	0,01
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,3	-	0,3
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,3	-	1,3
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,3	-	0,3
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,0	-	2,0
	16	-	16	7	-	7	2	-	2	4	-	4
	555	110	665	483	110	593	472	126	598	615	136	751
	132,0	44,6	176,6	82,7	59,0	141,7	89,4	64,7	154,1	104,4	64,3	168,7
	284,5	6,5	291,0	338,9	6,7	345,6	382,5	7,3	389,8	441,2	7,4	448,6
	50,7	2,1	52,7	39,0	3,2	42,2	33,1	1,7	34,8	46,5	1,8	48,3
	531	83	614	244	921	336	297	107	404	365	101	466

Milieu-indicatoren 2009 – 2013 (vervolg)

Indicator	Eenheid	2009 GUN	2009 GUD	2009 Totaal
Inkoopgegevens hulpstoffen				
Dieselolie	Liter x 1.000	7	- ²⁾	- ²⁾
Methanol	Liter x 1.000	0,1	0	0,1
Smeerolie	Liter x 1.000	61	2,4	63,4
Glycol	Liter x 1.000	1	0	1
Odorant	Liter x 1.000	497	0	497
Stikstof ingekocht bij derden	Ton x 1.000	401	- ¹⁾	401
Stikstof uit eigen productie	Ton x 1.000	433	- ¹⁾	433
StikstofTotaal	Ton x 1.000	834	- ¹⁾	834
Totaal aantal gemelde milieufwijkingen				
Aantal		144	0	144
Aantal terecht gemelde milieufwijkingen per				
aandachtsgebied				
- Bodem	Aantal	44	0	44
- Water	Aantal	0	0	0
- Lucht	Aantal	96	0	96
- Overige	Aantal	4	0	4
Hoeveelheid gevaarlijk afval				
	Ton	1.804	-	1.804
Hoeveelheid niet gevaarlijk afval				
	Ton	14.072	-	14.072
Afvalverwijdering				
- Hergebruik	Procenten	88,2	- ²⁾	88,2
- Verbranden	Procenten	7,5	- ²⁾	7,5
- Storten	Procenten	4,3	- ²⁾	4,3

Opmerkingen:

(1) Niet van toepassing op GUD.

Milieuprestaties van Gasunie-locaties 2009-2013

In onderstaande tabellen zijn de wettelijk verplichte uitwerking van energie- en waterverbruik en emissies van grote locaties in Nederland weergegeven.

Overzicht energie- en waterverbruik in 2009, 2010, 2011, 2012 en 2013					
Locatie	Gas [m ³ x 1.000]				
	2009	2010	2011	2012	2013
Alphen	63	151	47	48	43
Beverwijk	6.376	12.142	2.077	2.969	4.882
Kootstertille	10	11	11	7	6
LNG	1.041	523	8.426	2.135	8.003
Oldeboorn	483	6.216	2.492	5.797	8.889
Ommen	13.950	12.515	4.122	15.058	16.798
Ravenstein	25.078	26.149	8.382	9.588.008	13.278.348
Spijk	24.084	17.113	6.306	4.833	3.419
Wieringermeer	2.832	4.922	4.713	3.260	4.613
Zweekestad	5.304	20.325	11.400	9.980	15.009
Grijpskerk	3	4	4	4	4
Anna Paulowna	0	10	8	13	16
Scheemda	-	-	-	-	0
Wijngaarden	-	-	-	-	0
Zuidwending	-	-	-	3.414	2.880

Overzicht energie- en waterverbruik in 2009, 2010, 2011, 2012 en 2013					
Locatie	Elektra [MWh]				
	2009	2010	2011	2012	2013
Alphen	209	318	249	269	305
Beverwijk	1.487	1.602	1.423	1.455	1.470
Kootstertille	8.196	8.430	9.088	3.582	2.070
LNG	28.965	19.971	17.738	6.177	23.604
Oldeboorn	762	838	801	810	766
Ommen	106.080	50.037	21.806	12.124	9.564
Ravenstein	2.285	2.095	2.055	2.012	2.070
Spijk	1.708	1.627	1.383	1.334	1.251
Wieringermeer	1.857	1.948	1.999	1.869	1.822
Zweekestad	849	981	1.056	1.052	1.130
Grijpskerk	1.260	1.420	1.714	1.625	2.182
Anna Paulowna	126.313	163.691	117.615	133.674	158.216
Scheemda	-	12.121	70.557	94.127	97.971
Wijngaarden	-	-	2.707	19.405	48.418
Zuidwending	-	-	70.374	78.105	71.851

Overzicht energie- en waterverbruik in 2009, 2010, 2011, 2012 en 2013					
Locatie	Water [m ³ x 1.000]				
	2009	2010	2011	2012	2013
Alphen	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2
Beverwijk	0,4	0,5	0,4	0,2	0,6
Kootstertille	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
LNG	23,3	33,5	17,0	15,0	26,9
Oldeboorn	0,2	0,2	0,5	0,2	0,0
Ommen	1,5	1,7	2,0	1,6	1,3
Ravenstein	0,6	0,6	0,6	1,4	0,9
Spijk	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Wieringermeer	0,8	0,4	0,8	0,2	0,4
Zweekestad	0,1	0,1	0,5	0,6	0,4
Grijpskerk	0,0	0,0	0,1	0,1	0,6
Anna Paulowna	0,1	0,8	0,2	0,4	0,0
Scheemda	-	-	-	-	0,0
Wijngaarden	-	-	-	-	0,9
Zuidwending	-	-	-	0	0,3

Geïntegreerd jaarverslag Gasunie 2013

Overzicht emissies 2009, 2010, 2011, 2012 en 2013					
Locatie	NO _x [ton]				
	2009	2010	2011	2012	2013
Alphen	0	1	0	0	0
Beverwijk	14	32	6	7	15
Kootstertille	0	0	0	0	0
LNG	1	1	1	0	1
Oldeboorn	1	16	7	18	26
Ommen	44	45	12	71	77
Ravenstein	77	83	20	29	41
Spijk	248	175	70	50	34
Wieringermeer	11	21	23	14	23
ZweeThorst	31	127	74	68	107
Grijpskerk	0	0	0	0	0
Anna Paulowna	0	0	0	0	0
Scheemda	-	-	-	-	0
Wijngaarden	-	-	-	-	0
Zuidwending	-	-	-	3	0

Overzicht emissies 2009, 2010, 2011, 2012 en 2013					
Locatie	Methaan [ton]				
	2009	2010	2011	2012	2013
Alphen	6	12	7	12	13
Beverwijk	213	239	145	334	358
Kootstertille	61	0	0	12	15
LNG	386	216	1.007	401	525
Oldeboorn	99	147	111	178	143
Ommen	637	897	662	970	931
Ravenstein	375	366	325	210	294
Spijk	512	454	274	292	242
Wieringermeer	122	168	150	372	423
ZweeThorst	150	153	201	152	170
Grijpskerk	0	0	0	9	34
Anna Paulowna	21	5	23	33	27
Scheemda	-	-	-	33	18
Wijngaarden	-	-	-	46	21
Zuidwending	-	-	244	801	70

Overzicht emissies 2009, 2010, 2011, 2012 en 2013					
Locatie	Kooldioxide [ton]				
	2009	2010	2011	2012	2013
Alphen	115	272	86	88	80
Beverwijk	11.465	21.754	3.724	5.311	8.732
Kootstertille	17	20	20	12	11
LNG	1.874	942	15.097	4.170	14.313
Oldeboorn	871	11.137	4.466	10.368	15.897
Ommen	25.093	22.432	7.398	26.940	30.050
Ravenstein	45.088	46.848	15.020	17.151	23.743
Spijk	51.683	36.214	11.328	10.216	7.708
Wieringermeer	5.096	8.822	8.448	5.835	8.254
Zweekhorst	9.539	36.412	20.425	17.850	26.840
Grijpskerk	5	8	7	7	8
Anna Paulowna	3	20	17	26	28
Scheemda	-	-	-	-	0
Wijngaarden	-	-	-	-	0
Zuidwending	-	-	5.745	6.120	5.150

In onderstaande tabel is de uitwerking van energieverbruik en emissies van grote locaties in Duitsland weergegeven.

Locatie	Gas m ³ x 1.000				
	2009	2010	2011	2012	2013
Rysum	26.106	22.025	32.960	41.761	28.975
Bunder Tief	1.309	1.537	327	90	73
Folmhusen	3.308	7.489	5.810	2.902	4.145
Wardenburg	614.000	2.902	5.122	5.253	7.613
Achim	1.794	8.155	9.494	9.558	14.330
Holtum	122.000	102	184	1.844	142
Ellund	626.000	937	3.674	2.145	5.020
Quarnstedt	52.500	1.060	1.140	1.070	3.066
Totaal	33.931	44.206	58.712	64.623	63.364
Leidingnet	4.279	4.279	245	85	910
Biogas installatie					6
Totaal	38.210	48.485	58.958	64.708	64.280

Locatie	NO _x [ton]				
	2009	2010	2011	2012	2013
Rysum	49,2	42,0	52,0	66,5	45,0
Bunder Tief	2,4	3,0	0,0	0,1	0,0
Folmhusen	6,0	14,0	4,0	5,3	5,4
Wardenburg	0,9	5,0	9,0	9,2	11,6
Achim	3,0	15,0	18,0	17,7	25,7
Holtum	0,1	0,0	0,0	2,8	0,1
Ellund	1,1	2,0	6,0	3,4	8,1
Quarnstedt	0,0	2,0	2,0	1,7	4,9
Totaal	63,0	83,0	92,0	107,0	100,8
Leidingnet	-	-	-	-	0,2
Biogas installatie					0,0
Totaal	63,0	83,0	92,0	107,0	101,1

Locatie	Methaan [ton]				
	2009	2010	2011	2012	2013
Rysum	84,9	59	74	76	49
BunderTief	24,8	23	12	7	7
Folmhusen	75,4	62	59	56	82
Wardenburg	73,6	58	54	47	54
Achim	132,6	208	117	115	127
Holtum	22,5	3	21	37	32
Ellund	10,6	31	41	11	13
Quarnstedt	16,6	60	12	11	16
Totaal	0	504	390	359	380
Leidingnet		-	-		310
Biogas installatie					
Totaal	741	504	781	359	690

Locatie	CO ₂ [ton]				
	2009	2010	2011	2012	2013
Rysum	55.562	47.179	54.191	68.896	52.025
BunderTief	2.510	2.965	455	69	94
Folmhusen	5.912	13.727	4.329	5.395	6.927
Wardenburg	940.000	5.230	9.795	9.565	12.934
Achim	2.986	14.566	18.268	18.328	25.787
Holtum	181.000	196	186	2.936	170
Ellund	1.244	1.868	6.083	3.486	8.662
Quarnstedt	60.000	1.923	1.847	1.754	5.931
Totaal	69.397	87.654	95.155	110.428	112.530
Leidingnet	17.000	-	-	-	767
Biogas installatie					12
Totaal	69.414	87.654	95.155	110.428	113.308

Bijlage V: GRI tracking table

Strategie en Analyse			
Indicator	Omschrijving	Verwijzing	Blz.
1.1	RvC en directie over relevantie van duurzame ontwikkeling en haar strategie	Voorwoord van de RvB, Strategie, Verslag van de RvC	5 e.v., 79 e.v.
1.2	Beschrijving belangrijke gevolgen, risico's en mogelijkheden	Voorwoord van de RvB, Strategie, Risicomanagement, Onze resultaten, Financiële risico's (jaarrekening)	5 e.v., 21 e.v., 73, 27, 152 e.v.
Organisatieprofiel			
Indicator	Omschrijving	Verwijzing	Blz.
2.1	Naam van de organisatie	Over Gasunie (Profiel)	9 e.v.
2.2	Belangrijkste producten en diensten	Over Gasunie (Profiel)	9 e.v.
2.3	Operationele structuur	Over Gasunie (Profiel)	9 e.v.
2.4	Locatie hoofdkantoor	Over Gasunie (Profiel)	9 e.v.
2.5	Aantal landen waar het bedrijf actief is	Over Gasunie (Profiel)	9 e.v.
2.6	Eigendomsstructuur en de rechtsvorm	Corporate Governance	89
2.7	Afzetmarkten	Bijlage III: Product- en leveranciersinformatie	197 e.v.
2.8	Omvang van de organisatie	Over Gasunie (Profiel)	9 e.v.
2.9	Veranderingen wat betreft omvang, structuur of eigendom	Over Gasunie (Profiel), Verslag van de Raad van Bestuur	9 e.v., 87 e.v.
2.10	Onderscheidingen in verslagperiode	Geen.	
Verslagparameters			
Indicator	Omschrijving	Verwijzing	Blz.
3.1	Verslagperiode	Bijlage II: Verslaggevingsprincipes	194 e.v.
3.2	Datum van het meest recente verslag	April 2013	194 e.v.
3.3	Verslaggevingscyclus (jaarlijks, tweejaarlijks, etc.)	Bijlage II: Verslaggevingsprincipes (jaarlijks)	194 e.v.
3.4	Contactpunt voor vragen over het verslag of de inhoud ervan	Colofon	232
3.5	Proces voor het bepalen van de inhoud van het verslag	Bijlage II: Verslaggevingsprincipes (verslaggevingsbeleid)	194 e.v.
3.6	Afbakening van het verslag	Bijlage II: Verslaggevingsprincipes (reikwijdte & afbakening)	194 e.v.
3.7	Beperkingen voor reikwijdte of afbakening van verslag	Bijlage II: Verslaggevingsprincipes (reikwijdte & afbakening)	194 e.v.
3.8	Entiteiten die de vergelijkbaarheid verslagperiodes/verslaglegging beïnvloeden	Resultaten op het gebied van veiligheid, milieu en ketenverantwoordelijkheid en Bijlage II: verslaggevingsprincipes	43 e.v., 194 e.v.
3.9	Technieken en berekeningsgrondslagen voor gegevensmetingen	Bijlage II: Verslaggevingsprincipes (meet- en registratiesystemen)	194 e.v.
3.10	Herformulering van eerder verstrekte informatie	Profiel: voetnoot Kercijfers Resultaten milieu (GHG- scopes)	9, 50/51
3.11	Veranderingen van invloed op vergelijkbaarheid met vorige verslagperiodes	Resultaten milieu (GHG- scopes)	50/51
3.12	GRI inhoudsopgave	Bijlage V	224 e.v.

3.13	Beleid en huidige praktijk met betrekking tot externe assurance van het verslag	Bijlage II: Verslaggevingsprincipes (verificatie), Gecombineerde controleklaring en assurance rapport van de accountant	194 e.v., 188
Bestuur, verplichtingen, betrokkenheid			
Indicator	Omschrijving	Verwijzing	Blz.
4.1	Bestuursstructuur van de organisatie	Over Gasunie (Profiel)	9 e.v.
4.2	Heeft voorzitter van hoogste bestuurslichaam een leidinggevende functie?	Corporate Governance (samenstelling RvB)	87 e.v.
4.3	Aantal onafhankelijke en/of niet-leidinggevende leden van hoogste bestuurslichaam	Geen. Corporate Governance (samenstelling RvB)	87 e.v.
4.4	Mechanismen om aanbevelingen/medezeggenschap uit te oefenen op hoogste bestuurslichaam	Corporate Governance (samenstelling Ondernemingsraad), Medewerkers (medezeggenschap)	89 e.v., 64
4.5	Koppeling tussen vergoedingen en prestaties van de organisatie	Medewerkers (collectieve targets), Corporate Governance (Remuneratiebeleid RvB)	57 e.v., 79 e.v.
4.6	Processen waarborging vermijden strijdige processen	Corporate Governance	79 e.v.
4.7	Bepalen kwalificaties en expertise van leden hoogste bestuurslichaam	Corporate Governance (Verslag van de RvC)	79 e.v.
4.8	Intern ontwikkelde missie- of beginselverklaringen, gedragscodes en uitgangspunten	Corporate Governance, Strategie	79 e.v., 21 e.v.
4.9	Procedures hoogste bestuurslichaam om economische, milieugerelateerde en sociale prestaties te overzien	Corporate Governance (Verslag van de RvC)	79 e.v.
4.10	Evaluatieprocessen ter evaluatie eigen prestaties van hoogste bestuurslichaam	Corporate Governance (Verslag van de RvC)	79 e.v.
4.11	Toepassing voorzorgsprincipe	-	-
4.12	Extern ontwikkelde economische, milieugerelateerde en sociale initiatieven	Resultaten op het gebied van veiligheid, milieu en ketenverantwoordelijkheid (ketenbeheer)	43 e.v.
4.13	Lidmaatschap van verenigingen en/of internationale belangenorganisaties	Resultaten op het gebied van veiligheid, milieu en ketenverantwoordelijkheid (ketenbeheer)	43 e.v.
4.14	Groepen belanghebbenden die de organisatie heeft betrokken	Gasunie in de samenleving (Relatie met stakeholders)	65 e.v.
4.16	Benadering van belanghebbenden	Gasunie in de samenleving (Relatie met stakeholders)	65 e.v.
4.17	Onderwerpen en vraagstukken n.a.v. betrokkenheid belanghebbenden	Gasunie in de samenleving (Relatie met stakeholders)	65 e.v.

Economische indicatoren			
Indicator	Omschrijving	Verwijzing	Blz.
EC1	Directe economische waarden die zijn gegeneerd en gedistribueerd, waaronder inkomsten, operationele kosten, personeels-vergoedingen, donaties en overige maatschappelijke investeringen, ingehouden winst en betalingen aan kapitaalverstrekkers en overheden	Jaarrekening	100 e.v.
EC2	Financiële gevolgen en andere risico's en mogelijkheden voor de organisatie in samenhang met klimaatverandering	Resultaten op het gebied van veiligheid, milieu en ketenverantwoordelijkheid (Milieu, Ketenbeheer)	43 e.v.
EC3	Dekking pensioenverplichtingen	Jaarrekening	100 e.v.
EC4	Significante steun van de overheid	-	-

Milieuprestatie-indicatoren			
Indicator	Omschrijving	Verwijzing	Blz.
EN1	Totale hoeveelheid gebruikte materialen naar gewicht of volume	-	-
EN3	Direct energieverbruik door primaire energiebron	Resultaten op het gebied van veiligheid, milieu en ketenverantwoordelijkheid (Milieu)	43 e.v.
EN5	Energie die bespaard is door besparingen en efficiencyverbeteringen	Resultaten op het gebied van veiligheid, milieu en ketenverantwoordelijkheid (Milieu, hercompressie)	43 e.v.
EN6	Initiatieven t.b.v. energie-efficiënte/duurzame energieproducten en diensten en verlaging van energie-eisen als resultaat van deze initiatieven	Onze resultaten in 2013 (Transitie naar meer duurzaam energiegebruik)	27 e.v.
EN7	Initiatieven om indirecte energieconsumptie te reduceren	Onze resultaten in 2013 (Transitie naar meer duurzaam energiegebruik)	27 e.v.
EN8	Totale wateronttrekking per bron	-	-
EN9	Waterbronnen, significant beïnvloed door wateropname	-	-
EN10	Percentage en totaal volume van gerecycled of hergebruikt water	-	-
EN11	Locatie en grootte van grondbezit, -huur, -beheer of gebieden grenzend aan beschermd natuurgebied en grenzend aan gebieden met hoge biodiversiteitswaarde buiten beschermde gebieden	-	-
EN12	Beschrijving van significante gevolgen van activiteiten, producten en diensten op biodiversiteit in beschermde gebieden en gebieden met hoge biodiversiteits waarde buiten beschermde gebieden	-	-
EN13	Beschermde of herstelde leefgebieden	-	-
EN14	Strategieën, recente acties en plannen voor de toekomst om de impact op de biodiversiteit te beheren	-	-

Geïntegreerd jaarverslag Gasunie 2013

EN15	Aantal IUCN Red list soorten en nationale beschermde diersoorten met leefgebieden in gebieden die worden beïnvloed bij uitvoerend werk, benoemd met het risico van uitsterven	-	-
EN16	Totale directe en indirecte emissie van broeikasgassen naar gewicht	Resultaten op het gebied van veiligheid, milieu en ketenverantwoordelijkheid (Milieu)	43 e.v.
EN17	Overige relevante broeikasgasemissies	Bijlage IV: Overige data op het gebied van veiligheid, ketenverantwoordelijkheid en milieu (Milieu)	199 e.v.
EN18	Initiatieven en realisatie emissie van broeikasgassen	Resultaten op het gebied van veiligheid, milieu en ketenverantwoordelijkheid (Milieu)	43 e.v.
EN19	Emissies van ozonaantastende stoffen naar gewicht	Bijlage IV: Overige data op het gebied van veiligheid, ketenverantwoordelijkheid en milieu (Milieu)	199 e.v.
EN20	NOx, SOx en andere significante lucht emissies naar type en gewicht	Bijlage IV: Overige data op het gebied van veiligheid, ketenverantwoordelijkheid en milieu (Milieu)	199 e.v.
EN21	Totale waterafvoer naar kwaliteit en bestemming	-	-
EN22	Totaalgewicht afval naar type en verwijderingsmethode	Resultaten op het gebied van veiligheid, milieu en ketenverantwoordelijkheid (Milieu)	43 e.v.
EN23	Totaal aantal en volume van significante verspillingen	Resultaten op het gebied van veiligheid, milieu en ketenverantwoordelijkheid (Milieu), Bijlage IV: Overige data op het gebied van veiligheid, ketenverantwoordelijkheid en milieu (Milieu)	43 e.v., 199 e.v.
EN24	Gewicht van getransporteerd, geïmporteerd, geëxporteerd of verwerkt afval dat als gevaarlijk geldt op grond van bijlage I, II, III en VIII van de Conventie van Bazel en het percentage afval dat internationaal is getransporteerd	Resultaten op het gebied van veiligheid, milieu en ketenverantwoordelijkheid (Milieu)	43 e.v.
EN25	Identiteit, grootte, beschermingsstatus en biodiversiteits waarde van waterlichamen en gereleerde leefgebieden significant beïnvloed door uitstoot waterstromingen door de organisatie	-	-
EN26	Initiatieven ter compensatie van de milieugevolgen van producten en diensten en de omvang van deze compensatie	-	-
EN27	Percentage producten verkocht en heringezamd verpakkingsmateriaal naar categorie	-	-
EN28	Monetaire waarde van significante boetes en totaal aantal niet-monetaire sancties wegens het niet naleven van milieuwetgeving en -regelgeving	Bijlage IV: Overige data op het gebied van veiligheid, ketenverantwoordelijkheid en milieu (Milieu)	199 e.v.

EN29	Significante milieugevolgen van transport van producten en andere goederen en materialen die worden gebruikt voor de activiteiten van de organisatie en het vervoer van personeelsleden		-
EN30	Totale milieubeschermingsuitgaven en investeringen per type		-
Arbeidsomstandigheden en indicatoren voor volwaardig werk			
Indicator	Omschrijving	Verwijzing	Blz.
LA1	Totale personeelsbestand naar type werk, arbeidsovereenkomst en regio met geslachtsperscentage	Medewerkers	57 e.v.
LA2	Totaal van nieuw aangenomen personeel, aantal en snelheid personeelsverloop per leeftijdsgroep, geslacht en regio	Medewerkers	57 e.v.
LA3	Voordelen voor voltijdmedewerkers en niet voor deeltijdmedewerkers, per significante activiteit	-	-
LA4	Percentage medewerkers dat onder een collectieve arbeidsovereenkomst valt	Medewerkers (Plaatsing onder de cao)	
LA5	Minimale aankondigingstermijn organisatiebeschrijvingen	-	-
LA6	Percentage van totale personeelsbestand vertegenwoordigd in formele gezamenlijke arbo-commissies van werkgevers en werknemers	-	-
LA7	Letsel-, beroepsziekte-, uitvaldagen- en verzuimcijfers en het aantal werkgerelateerde sterfgevallen per regio en geslacht	Bijlage IV: Overige data op het gebied van veiligheid, ketenverantwoordelijkheid en milieu (tabel Gezondheidsindicatoren)	199 e.v.
LA8	Opleidings-, trainings-, advies-, preventie- en risico-beheersingsprogramma's	Medewerkers (Organisatieontwikkeling)	57 e.v.
LA9	Afspraken over arbo-onderwerpen vastgelegd in formele overeenkomsten met vakbonden	-	-
LA10	Gemiddeld aantal uren dat een medewerker per jaar besteedt aan opleidingen	Medewerkers (Organisatieontwikkeling)	57 e.v.
LA11	Programma's voor competentie management en levenslang leren	Medewerkers (Duurzame inzetbaarheid)	57 e.v.
LA12	Percentage medewerkers dat regelmatig wordt ingelicht omtrent prestatie- en loopbaanontwikkeling	Medewerkers (Prestatie en loopbaanontwikkeling)	57 e.v.
LA13	Samenstelling van bestuurslichamen en onderverdeling van medewerkers per categorie, naar geslacht, leeftijdsgroep, het behoren tot een bepaalde maatschappelijke minderheid en andere indicatoren van diversiteit	-	-
LA14	Verhouding tussen basissalarissen van mannen en vrouwen	Medewerkers (Arbeidsvoorwaarden)	57 e.v.
LA15	Terugkeer naar werk na ouderschapsverlof, uitgesplitst naar geslacht	-	-

Mensenrechten			
Indicator	Omschrijving	Verwijzing	Blz.
HR1	Percentage en totaal aantal aanmerkelijke investeringsovereenkomsten en contracten waarin clausules over mensenrechten zijn opgenomen	-	-
HR2	Percentage belangrijke toeleveranciers, aannemers en andere business partners die zijn getoetst op mensenrechten en waarbij actie is ondernomen	-	-
HR3	Totaal aantal uur medewerkerstraining besteed aan beleid en procedures betreffende mensenrechten	-	-
HR4	Totaal aantal gevallen van discriminatie en de getroffen maatregelen	-	-
HR5	Activiteiten (en activiteiten van significante leveranciers) waarvan is vastgesteld dat daarbij een aanzienlijk risico zou kunnen gelden en getroffen maatregelen m.b.t. vrijheid van vereniging en collectieve onderhandelingen	-	-
HR6	Activiteiten waarvan is vastgesteld dat daarbij een aanzienlijk risico zou kunnen gelden en getroffen maatregelen tegen kinderarbeid	Resultaten op het gebied van veiligheid, milieu en ketenverantwoordelijkheid (Milieu, afvalverwerking)	43 e.v.
HR7	Activiteiten waarvan is vastgesteld dat daarbij een aanzienlijk risico zou kunnen gelden en getroffen maatregelen tegen gedwongen arbeid	-	-
HR8	Percentage veiligheidspersoneel getraind in de organisaties geldende beleid of procedures over onderdelen van mensenrechten welke relevant zijn voor de activiteiten	-	-
HR9	Totaal aantal incidenten dat betrekking heeft op de schending van rechten van de inheemse bevolking en genomen acties	-	-
HR10	Percentage en totaal aantal activiteiten die zijn onderworpen aan een impactbeoordeling op mensenrechten	-	-
HR11	Aantal klachten gerelateerd aan mensenrechten, dat is gemaakt, geadresseerd en opgelost door formele mechanismen	-	-
Maatschappij			
Indicator	Omschrijving	Verwijzing	Blz.
SO1	Percentage van bedrijfsonderdelen dat lokale maatschappelijke betrokkenheid, impactassessments- en ontwikkelingsprogramma's heeft opgezet	-	-
SO2	Bedrijfseenheden geanalyseerd op corruptiegerelateerde risico's	-	-
SO3	Medewerkers getraind op aspecten van anti-corruptie	Medewerkers (gedragscode)	57 e.v.
SO4	Maatregelen tegen corruptie	Medewerkers (gedragscode)	57 e.v.

SO5	Standpunten betreffende publiek beleid en deelname aan de ontwikkeling ervan, evenals lobbyen	Voorwoord van de RvB, Strategie	5 e.v.
SO6	Totaalwaarde van financiële en niet-financiële contributies aan politieke partijen, politici, en gerelateerde instituten naar land	-	-
SO7	Totaal aantal rechtszaken vanwege concurrentiebelemmerend gedrag, anti-kartel-, en monopolistische praktijken, alsmede de resultaten van deze rechtszaken	-	-
SO8	Monetaire waarde van significante boetes en totaal aantal niet-monetaire sancties wegens het niet naleven van wet- en -regelgeving	Bijlage IV: Overige data op het gebied van veiligheid, ketenverantwoordelijkheid en milieu (monetaire boetes)	207
SO9	Bedrijfsonderdelen met significant potentiële of negatieve impact op lokale gemeenschap	-	-
SO10	Preventie- en mitigatiemaatregelen die zijn geïmplementeerd ter voorkoming van significante potentiële of negatieve impact op lokale gemeenschap	-	-

Indicator	Omschrijving	Verwijzing	Blz.
PR1	Levensduurstadia waarin de gevolgen van producten en diensten voor gezondheid en veiligheid worden beoordeeld met het oog op verbetering en het percentage van belangrijke product- en diensten-categorieën die aan dergelijke procedures onderhevig zijn.	-	-
PR2	Aantal nalatigheidsincidenten met gezondheids- en veiligheidsgevolgen van producten en services gedurende hun levensduur, naar type uitkomst	-	-
PR3	Type en hoeveelheid productinformatie verplicht door procedures	-	-
PR4	Aantal nalatigheidsincidenten, met reguleringen en vrijwillige codes betreffende product- en service-informatie, naar type uitkomst	-	-
PR5	Beleid ten aanzien van klanttevredenheid, met inbegrip van resultaten van onderzoeken naar de klanttevredenheid	Gasunie in de samenleving (Feedback van stakeholders)	65 e.v.
PR6	Type en hoeveelheid productinformatie verplicht door procedures	-	-
PR7	Aantal nalatigheidsincidenten, met reguleringen en vrijwillige codes betreffende marketing communicatie, incl. advertenties, promoties en sponsoring naar type uitkomst	-	-
PR8	Totaal aantal gegronde klachten betreffende privacy inbreuk en het verlies van klantgegevens	-	-

PR9	Monetaire waarde van significante boetes wegens het niet-naleven van wet- en -regelgeving betreffende de levering en het gebruik van producten en diensten	Bijlage IV: Overige data op het gebied van veiligheid, ketenverantwoordelijkheid en milieu (monetaire boetes)	199 e.v.
-----	--	---	----------

Colofon

Uitgave

N.V. Nederlandse Gasunie
Postbus 19
9700 MA Groningen
Telefoon (050) 521 9111

Heeft u vragen of opmerkingen naar aanleiding dit verslag?
Neem dan contact op met de afdeling communicatie: communicatie@gasunie.nl